

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

Економічне відділення
Циклова комісія Економічних дисциплін

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

(назва освітньо-професійної програми)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

(шифр і назва спеціальності)

відділення економічне

(назва відділення)

Рівне – 2025рік

Робоча програма з Економіки підприємства розроблена на основі основі Освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок,

галузі знань 07 Управління та адміністрування

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

затвердженої Вченою радою НУБіП України,
протокол № 11 від « 24» квітня 2024 року

Розробник: Обарчук Елліна Всеволодівна, викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії викладач-методист

Програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії економічних дисциплін

Протокол від 27 серпня 2024 р. № 1

Голова циклової комісії економічних дисциплін

27 серпня 2024 р.

(підпис)

Оксана КОНОНЧУК

(ініціали та прізвище)

Погоджено методичною радою ВСП «РФК НУБіП України»

Протокол від 27 серпня 2024 р. № 1

27 серпня 2024 р.

Голова

(підпис)

Людмила БАЛДИЧ

(ініціали та прізвище)

© Елліна ОБАРЧУК 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Курсовий проект (робота)	-
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання	
Форма навчання	денна
Рік підготовки	другий
Семестр	4
Аудиторні години:	63
Лекційні	23
Практичні	40
Семінарські	-
Самостійна робота	57
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	3

Мета та завдання навчальної дисципліни

В умовах формування та розвитку ринкових відносин центр господарської діяльності зміщується до первинної ланки економічної системи – підприємства.

Метою дисципліни «Економіка підприємства» є вивчення теоретичних основ і практичних форм функціонування підприємства як основної структурної ланки ринкової економіки, питань економічної діяльності та організації управління підприємством відповідно до їх розмірів та галузевої спеціалізації.

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є знання і вміння, одержані студентами під час вивчення дисциплін «Статистика», «Політична економія», «Вища математика».

Супутні та наступні навчальні дисципліни – «Фінанси підприємства», «Бухгалтерський облік», «Планування та організація діяльності підприємства», «Менеджмент».

Завданням навчальної дисципліни є вивчення ресурсного потенціалу підприємства, показників ефективності діяльності підприємства, новітніх напрямків інтенсифікації виробничої діяльності в сільському господарстві.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- шляхи і способи вдосконалення економічних методів господарювання в умовах ринкових відносин;
- методи раціонального використання землі, матеріальних і фінансових ресурсів, інтенсифікації сільськогосподарського виробництва на підставі науково-технічного прогресу;
- методи спеціалізації, кооперації та інтеграції підприємств АПК;
- шляхи інноваційної та інвестиційної діяльності та види конкурентоспроможності підприємства;

уміти:

- визначати результативність діяльності від використання капіталу та інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства;
- вишукувати шляхи та окреслювати антикризового стану підприємства;
- передбачати вдосконалення реструктуризації підприємства;
- визначати величину доходу, прибутку;
- визначати ефективність використання капіталу та нематеріальних ресурсів;
- виявляти резерви та шляхи поліпшення якості продукції і напрямки забезпечення її конкурентоспроможності за якістю;

Очікувані результати навчання.

Після вивчення дисципліни «Економіка підприємства» у здобувачів освіти формуються такі **компетентності:**

Загальні:

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні:

СК 1. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Результати навчання.

РН 3. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між фінансовими процесами та економічними явищами

РН 8. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.

РН 9. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ. Виробничі фонди підприємства

Тема 1. Підприємство в сучасній системі господарювання.

Предмет, завдання науки та методи її вивчення. Особливості с/г підприємств. Поняття підприємства, законодавча база його функціонування. Види підприємств, вплив мікро- та макросередовища на їх функціонування. Реструктуризація підприємства. основні виробничі показники діяльності аграрних підприємств

Підприємство як економічний суб'єкт. Правові основи функціонування підприємств в Україні. Класифікація підприємств. Види й організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Цілі підприємства. Економічна та соціальна діяльність підприємств. Складові ланки підприємства та їх взаємодія.

Організаційно-виробнича структура аграрних підприємств та вплив мікро- і макросередовища на їх діяльність.

Соціально-економічна природа бізнесу. Функції підприємницької діяльності. Суб'єкти та об'єкти підприємництва. Формування підприємницького середовища в аграрній сфері економіки. Організаційні форми підприємницької діяльності.

Тема 2. Трудові ресурси.

Поняття про трудові ресурси, їх склад, структура і особливості використання в сільському господарстві. Показники працевлаштування і використання трудових ресурсів. Шляхи поліпшення використання трудових ресурсів у сільському господарстві.

Ринок праці, його роль і особливості функціонування в сільському господарстві. Демографічні проблеми ринку праці України. Удосконалення організації системи працевлаштування і захисту інтересів сезонних працівників.

Поняття про продуктивність праці. Показники і методика визначення продуктивності праці в сільському господарстві. Динаміка і сучасний рівень продуктивності праці. Фактори і резерви продуктивності праці. Удосконалення матеріальної заінтересованості в результатах праці, поліпшення умов праці і побуту працівників сільського господарства.

Підготовка і підвищення кваліфікації кадрів для роботи в умовах ринку, їх закріплення на селі.

Визначення забезпеченості трудовими ресурсами і показниками їх використання. Визначення рівня продуктивності праці по господарству в цілому, в окремих галузях, по видах продукції

Тема 3. Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси.

3.1. Земельні ресурси та їх використання.

Сучасні земельні відносини в Україні. Земля - головний засіб виробництва в сільському господарстві. Особливості землі як засобу виробництва Земельний фонд України, його склад і структура.

Поняття сільськогосподарських угідь, види. Оцінка земельних угідь України. Поняття земельного кадастру. Економічна оцінка земель, її методичні основи і практичне використання. Вплив якості землі на розмір плати за землю.

Визначення структури земельних угідь господарства, структури посівних площ. Розрахунок показників економічної ефективності використання земельних угідь.

3.2. Основні засоби (основний капітал) аграрних підприємств.

Поняття, склад і структура основних засобів. Показники забезпечення та економічної ефективності використання основних засобів.

3.3. Оборотні засоби (оборотний капітал) аграрних підприємств.

Економічна суть оборотних засобів. Структура оборотного капіталу. Методика визначення забезпеченості аграрних підприємств оборотним капіталом та його кругообіг. Методика визначення ефективності використання оборотного капіталу.

Змістовий модуль 2.

Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Тема 4. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Суть витрат і собівартість продукції. Рівень і структура собівартості основних видів продукції. Види собівартості. Класифікація затрат виробництва. Методика обчислення собівартості продукції. Значення і шляхи зниження собівартості сільськогосподарської продукції в умовах ринку.

Вплив форм власності на формування виробничих витрат і ефективність господарювання. Взаємозв'язок між формуванням виробничих витрат, ціноутворенням на сільськогосподарську продукцію та продукцією переробних галузей АПК.

Визначення, оцінка динаміки і структури собівартості найважливіших видів продукції. Обчислення (калькуляція) собівартості основних видів продукції рослинництва, тваринництва, допоміжних та обслуговуючих підприємств, продукції промислового виробництва.

Тема 5. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Економічний стан як результат взаємодії всіх елементів системи виробничих відносин. Показники, що характеризують економічний стан. Економічна стійкість підприємства. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Види ефективності (виробнича, соціальна, екологічна).

Критерії та система показників економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Методика визначення показників економічної ефективності: валової, товарної, чистої продукції, чистого доходу.

Вимірювання ефективності діяльності підприємства. Прибуток підприємства, його порядок формування і види. Фінансова стійкість і платоспроможність підприємства. Оцінка фінансового стану підприємства. Ступінь рентабельності сільськогосподарського виробництва. Показники і методика визначення рівня рентабельності і норми прибутку.

Основні шляхи підвищення рентабельності продукції: підвищення режиму економії, якості, стандартизації і сертифікації продукції.

Тема 6. АНТИКРИЗОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Загальні поняття про кризу і кризові явища. Суть і причини виникнення криз. Види економічних криз.

Організаційно-економічні передумови антикризового управління. Розвиток організації і необхідність антикризового управління. Мета і завдання антикризового управління. Фактори і принципи антикризового управління. Процеси антикризового управління. Поняття стійкості підприємства.

Антикризовий менеджмент, його методи і прийоми. Керуюча і керована підсистеми, їх взаємодія. Неузгодженість систем і проблеми стійкості. Особливості прогнозування і планування в антикризовому управлінні. Поточне планування і оперативне управління в антикризовому менеджменті.

Мета і місце маркетингу в антикризовому управлінні. Зовнішнє середовище в антикризовому маркетингу. Процес виведення на ринок товару-новинки в період кризи.

Організація робіт з виходу підприємства з кризи. Створення антикризової команди (робочої групи) і вироблення дій. Аналіз і прогнозування кризової ситуації. Основні напрями діяльності антикризової команди. Система прийняття рішень в умовах кризи. Забезпечення та реалізація антикризових заходів. Санація підприємства. Основні положення і механізми реалізації підприємства. Економічна безпека підприємства. Оцінка і забезпечення економічної безпеки підприємства.

Тема 7. ПРОДУКЦІЯ: СУТНІСТЬ, РІЗНОВИДИ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

Валова продукція та її складові частини. Товарність продукції, її показники і шляхи підвищення товарності.

Поняття якості агропромислової продукції та її категорії. Методи оцінювання якості продукції. Вплив якості продукції на кінцеві результати виробництва аграрних підприємств.

Методика визначення витрат (додаткового ефекту) від зниження (підвищення) якості продукції. Екологічні аспекти регулювання якості агропромислової продукції.

Фактори формування і забезпечення якості агропромислової продукції.

Стандартизація і сертифікація управління якістю сільськогосподарської продукції. Сертифікація продукції агропромислового комплексу. Особливості формування ринків основних видів сільськогосподарської продукції і продовольства, шляхи розширення. Конкурентоспроможність продукції підприємства та її оцінювання. Показники конкурентоспроможності продукції.

Оцінка рівня конкурентоспроможності підприємства.

Розрахунок показників конкурентоспроможності підприємства.

Змістовий модуль 3.

Інтенсифікація та організація діяльності підприємства

Тема 8.. ІНВЕСТИЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. Закон України “Про інвестиційну діяльність”. Основні напрями інвестицій. Суб’єкти інвестиційної діяльності.

Класифікація інвестицій. Джерела інвестицій: власні, позичкові, залучені і бюджетні. Особливості зовнішніх джерел. Капіталовкладення аграрних підприємств, їх напрями та структура.

Оцінювання економічної ефективності інвестицій. Шляхи ефективності інвестицій (удосконалення проектів, скорочення строків введення в дію).

Залучення іноземних інвестицій для розвитку та посилення ефективності діяльності суб’єктів господарювання. Закон України “Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні” .

Визначення ефективності капітальних вкладень на одному з напрямів використання. Виявлення шляхів використання фондів і капітальних вкладень.

Тема 9 ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС

Процес інтенсифікації – закономірний шлях розвитку сільського господарства. Основні передумови переходу до інтенсивного сільського господарства.

Особливості інтенсифікації сільського господарства.

Фактори, що зумовлюють ефективність інтенсифікації виробництва. Критерії і показники рівня та економічної ефективності інтенсифікації. Елементи процесу інтенсифікації: об’єкт інтенсифікації – рівень інтенсифікації – результат інтенсифікації – ефективність інтенсифікації.

Основні напрями інтенсифікації: хімізація, комплексна механізація і автоматизація виробництва, меліорація, впровадження інтенсивних технологій в рослинництві і тваринництві, удосконалення економічних методів господарювання.

Показник рівня інтенсивності інновацій. Економічний ефект як узагальнюючий показник економічної ефективності нововведень.

НТП Напрями НТП. Рівень НТП та показники, що його характеризують.

Тема 10. РОЗШИРЕНЕ ВІДТВОРЕННЯ ТА НАГРОМАДЖЕННЯ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Поняття відтворення. Типи відтворення. Форми розширеного відтворення: екстенсивна, інтенсивна. Інтенсифікація виробництва – основна форма розширеного відтворення в сільському господарстві. Види інтенсивного розширеного відтворення: фондомісткий, фондозберігаючий. Процеси, що характеризують розширене відтворення: зростання валової і чистої продукції у сільському господарстві; відновлення і розширення виробничих фондів; відтворення трудових ресурсів господарства.

Показники розширене відтворення: факторні, результативні.

Валова продукція як кінцевий результат господарської діяльності. Раціональний розподіл валової продукції і формування фондів відшкодування, споживання, нагромадження. Прибуток як реалізована частина чистого доходу. Оптимальний розподіл і структура використання прибутку.

Суть товарної продукції як частини валової продукції, яка вибуває з підприємства. Рівень товарності, методика розрахунку, шляхи підвищення товарності.

Процес нагромадження в сільському господарстві. Натуральні і вартісні форми утворення фонду нагромадження. Джерела формування фонду нагромадження

Тема 11. СИСТЕМА ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.

Принципи, методи планування та система планів підприємства. Зміст і методика бізнес-планування в ринкових умовах господарювання.

Суть і системи тактичного і оперативного планування діяльності виробничих підрозділів і підприємства. Поняття і необхідність державного регулювання і підтримки сільськогосподарського виробництва. Системи економічно-фінансових, юридично-правових, організаційних і соціальних заходів державного регулювання і підтримки сільськогосподарського виробництва за умов перехідної економіки.

Тема 12. СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ, КОНЦЕНТРАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЙНІ

Розміщення і спеціалізація сільськогосподарського виробництва. Залежність розміщення сільськогосподарського виробництва від природних та економічних факторів.

Економічна ефективність розміщення сільськогосподарського виробництва та її показники. Форми спеціалізації. Типи спеціалізованих господарств.

Система показників, що характеризують економічну ефективність розміщення і спеціалізації сільськогосподарського виробництва.

Галузі і галузева структура аграрних підприємств. Поняття концентрації виробництва і показників, що її характеризують. Поняття про кооперування та інтеграцію в сільському господарстві, їх економічне і соціальне значення.

Умови і закономірності розвитку міжгосподарської інтеграції (виробнича, агросервісна, торгово-закупівельна, посередницька).

Агропромислові формування як основна форма агропромислової інтеграції.

Тема 13. ЕКОНОМІКА ОСНОВНИХ ГАЛУЗЕЙ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Економічне і соціальне значення збільшення обсягів виробництва і поліпшення якості продукції в умовах створення ринку продовольчих товарів України.

Економіка зернопродуктового підкомплексу АПК

Теоретичні передумови і економічні основи формування зерно продуктового підкомплексу і розвиток ринкових відносин. Ефективність розвитку підкомплексу за окремими його сферами: виробництво, переробка, зберігання і збут продукції.

Економіка цукробурякового виробництва. Оцінка основних етапів розвитку цукробурякового виробництва та інтеграційних процесів між виробниками сировини і цукру. Розміщення вирощування цукрових буряків і формування сировинних зон цукрових заводів. Економічна ефективність виробництва цукрових буряків при раціональному використанні відходів. Використання ресурсного потенціалу в цукробуряковому виробництві. Канали і ціни реалізації.

Економіка картоплепродуктового виробництва

Особливості та ефективність виробництва, зберігання, переробки і реалізації картоплі. Оцінка основних етапів розвитку картоплепродуктового виробництва, процесів між виробниками сировини і продукції. Система показників рівня інтенсивності та економічної ефективності картоплепродуктового виробництва.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	с	с.р
Змістовий модуль 1. Вступ. Виробничі фонди підприємства					
Тема 1. Підприємство в сучасній системі господарювання	4	2	-		2
Тема 2. Трудові ресурси	10	2	4		4
Тема 3. Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси					
Тема 3.1. Земельні ресурси та їх використання	7	2	2		3
Тема 3.2. Основні засоби (основний капітал) аграрних підприємств	8	2	2		4
Тема 3.3. Оборотні засоби (оборотний капітал) аграрних підприємств	10	2	4		4
Разом за змістовим модулем 1	39	10	12		17
Змістовий модуль 2. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства					
Тема 4. Витрати підприємства	10	2	4		4
Тема 5. Результати діяльності підприємства	7	2	2		3
Тема 6. Антикризова діяльність підприємства	5		2		3
Тема 7. Продукція: сутність, різновиди та конкурентоспроможність	7	2	2-		3
Разом за змістовим модулем 2	29	6	10		13
Змістовий модуль 3 Інтенсифікація та організація виробництва					
Тема 8. Інвестиції аграрних підприємств	8	2	2		4
Тема 9. Інтенсифікація виробництва та НТП	10	2	4		4
Тема 10. Розширене відтворення та нагромадження в аграрних підприємствах	4		-		4
Тема 11. Система планування на підприємстві	8		4		4
Тема 12. Спеціалізація, концентрація та інтеграційні процеси в сільському господарстві	8	1	2		5
Тема 13. Економіка основних галузей сільського господарства	14	2	6		6
Разом за змістовим модулем 3.	52	8	18		26
Усього годин	120	23	40		57

**5. Теми лекційних, практичних, семінарських занять та
зміст самостійного вивчення**

№ теми	№ заняття	Вид навчальної діяльності	Назва теми	Кількість годин	
		Змістовий модуль 1. ВСТУП. ВИРОБНИЧІ ФОНДИ ПІДПРИЄМСТВА			41
1	1	Лекція 1	Вступ. Підприємство як суб'єкт господарювання	2	
		самостійне вивчення	<i>Реструктуризація підприємства. основні виробничі показники діяльності аграрних підприємств</i>	2	
2			Трудові ресурси	8	
	2	Лекція 2	Трудові ресурси. Продуктивність праці	2	
	3	Практична робота 1	. Розрахунок показників використання ТР	2	
	4	Практична робота 2	Розрахунок показників продуктивності праці на підприємстві	2	
		самостійне вивчення	<i>Удосконалення матеріальної заінтересованості в результатах праці, поліпшення умов праці і побуту працівників сільського господарства.</i>	4	
	5	Лекція 3	Земельні ресурси та їх використання	2	
		самостійне вивчення	<i>Економічна оцінка земель, її методичні основи і практичне використання.</i>	3	
	6	Практична робота 3	Визначення показників ефективності використання землі	2	
	7	Лекція 4	Основні засоби (основний капітал) аграрних підприємств	2	
	8	Практична робота 4	Визначення показників забезпеченості та ефективності використання основних засобів	2	
		самостійне вивчення	<i>Поняття і види нематеріальних активів</i>	4	
	9	Лекція 5	Оборотні засоби (оборотний капітал) аграрних підприємств	2	
	10	Практична робота 5	Визначення ефективності використання оборотних засобів конкретного підприємства	2	
	11	Практична робота 6	Визначення потреби в матеріальних ресурсах	2	
		самостійне вивчення	<i>Основні напрямки поліпшення використання оборотних засобів.</i>	4	
		Змістовий модуль 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА			
4			Витрати виробництва і собівартість продукції		
	12	Лекція 6	Витрати виробництва і собівартість продукції	2	
	13	Практична робота 7	Обчислення собівартості основних видів продукції рослинництва і тваринництва	2	
	14	Практична робота 8	Обчислення собівартості основних видів продукції рослинництва і тваринництва	2	
		самостійне вивчення	<i>Значення і шляхи зниження собівартості сільськогосподарської продукції в умовах ринку. Проблеми ціноутворення в Україні</i>	4	
5			Результативність діяльності підприємства		
	15	Лекція 7	Результативність діяльності підприємства	2	
		самостійне вивчення	<i>Основні шляхи підвищення рентабельності продукції: підвищення режиму економії, якості, стандартизації і сертифікації продукції.</i>	3	
	16	Практична робота 9	Визначення прибутку підприємства та рівня рентабельності виробництва	2	
6			Антикризова діяльність підприємства		

	17	Практична робота 10	Визначення кризових показників	2
		самостійне вивчення	<i>Санація підприємства. Етапи оздоровлення підприємства-банкрута</i>	3
7	18	Лекція 8	Продукція: сутність, різновиди і конкурентоспроможність	2
		самостійне вивчення	Стандартизація і сертифікація управління якістю сільськогосподарської продукції.	3
	19	Практична робота 11	<i>Розрахунок показників конкурентоспроможності підприємства</i>	2
		Змістовий модуль 3. ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА		
8			Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства	
	20	Лекція 9	Інвестиції аграрних підприємств	2
		самостійне вивчення	<i>Залучення іноземних інвестицій для розвитку підприємств. Нормативна база інвестиційної діяльності.</i>	4
	21	Практична робота 12	Визначення показників економічної ефективності капіталовкладень	2
	22	Лекція 10	Інтенсифікація виробництва та науково-технічний прогрес	2
	23	Практична робота 13	Визначення показників рівня ефективності інтенсифікації	2
	24	Практична робота 14	Визначення показників економічної ефективності інтенсифікації	2
		самостійне вивчення	<i>Інноваційний процес. Структура інноваційного портфеля</i>	4
			Розширене відтворення та нагромадження в аграрних підприємствах	
		самостійне вивчення	<i>Процеси нагромадження в сільському господарстві</i>	4
9			Система планування на підприємстві	
			Система планування на підприємстві. Бізнес-планування і стратегія розвитку підприємства	2
	25	Практична робота 15	Розробка та складання бізнес-плану окремого підприємства.	2
	26	Практична робота 16	Визначення точки беззбитковості і побудова графіка беззбитковості.	2
		самостійне вивчення	<i>Поняття і необхідність державного регулювання і підтримки сільськогосподарського виробництва.</i>	4
10			Організація виробництва та його обслуговування	
	27	Лекція 11	Спеціалізація, концентрація та інтеграційні процеси в сільському господарстві	1
	28	Практична робота 17	Визначення показників рівня та економічної ефективності спеціалізації конкретних господарств	2
		самостійне вивчення	<i>Умови і закономірності розвитку міжгосподарської інтеграції (виробнича, агросервісна, торгово-закупівельна, посередницька)</i>	6
	29	Лекція 12	Економіка основних с.г.галузей	2
	30	Практична робота 18	Визначення економічних показників рос-ва	2
	31	Практична робота 19	Економіка основних галузей сільського господарства	2
	32	Практична робота 20	Економіка основних галузей тваринництва	2
		самостійне вивчення	<i>Економіка галузей рослинництва і тваринництва</i>	6
			Всього	120

6. Індивідуальні завдання

№	Тема дисципліни	Вид завдання (реферати, дослідницькі, розрахункові роботи тощо)	Календарні строки і форма контролю
1.	Організація і планування діяльності селянських (фермерських) господарств	Реферат	За семестр
2.	Організація діяльності господарських товариств	Реферат	За семестр
3.	Організація діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	Реферат	За семестр
4.	Земельні ресурси та шляхи їх раціонального використання на аграрних підприємствах	Реферат	За семестр
5.	Організація та шляхи підвищення ефективності використання земельних угідь підприємства	реферат	За семестр
6.	Трудові ресурси підприємства та шляхи підвищення ефективності їх використання	Реферат	За семестр
7.	Продуктивність праці та напрями її підвищення на підприємстві	реферат	За семестр
8.	Державні політика оплати праці	Реферат	За семестр
9.	Ринок засобів виробництва	реферат	За семестр
10.	Аналіз інвестиційної діяльності підприємства	Реферат	За семестр
11.	Формування ринків картоплевиробництва в Україні	Реферат	За семестр
12.	Аналіз ринку праці в Україні	Реферат	За семестр
13.	Санація і фінансове оздоровлення підприємств	Реферат	За семестр
14.	Матеріально-технічна база підприємства та шляхи її зміцнення в сучасних умовах	Реферат	За семестр
15.	Шляхи підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства	Реферат	За семестр
16.	Шляхи підвищення ефективності використання оборотних фондів підприємства	Реферат	За семестр
17.	Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва та її економічна ефективність	Реферат	За семестр
18.	Спеціалізація та концентрація як метод інтенсифікації виробництва	Реферат	За семестр
19.	Інвестиційна діяльність на підприємстві	Реферат	За семестр
20.	Формування собівартості виробництва продукції в аграрному підприємстві в умовах ринку	Реферат	За семестр
21.	Ціноутворення на підприємстві та його вплив на результати діяльності	Реферат	За семестр
22.	Методика визначення прибутку та рентабельності аграрного підприємства	Реферат	За семестр
23.	Фінансові результати та ефективність діяльності підприємства	Реферат	За семестр
24.	Особливості планування діяльності підприємства в умовах ринкової економіки	Реферат	За семестр
25.	Бізнес-планування та стратегія розвитку підприємства	Реферат	За семестр

7. Перелік питань на екзамен

1. Предмет, завдання науки та методи її вивчення.
2. Поняття «підприємство». Класифікація підприємств.
3. Земельні ресурси, земельний фонд, земельні відносини.
4. Земельний фонд України та його структура.
5. Земельний кодекс України.
6. Державний земельний кадастр.
7. Показники економічної ефективності використання землі.
8. Поняття «трудові ресурси, персонал, категорії персоналу».
9. Персонал та категорії персоналу.
10. Продуктивність праці та методика її визначення.
11. Показники продуктивності праці.
12. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці.
13. Класифікація основних виробничих фондів підприємства.
14. Амортизація та методика нарахування амортизаційних відрахувань.
15. Показники забезпечення та економічної ефективності використання основних засобів.
16. Показники економічної ефективності використання основних виробничих фондів.
17. Оборотні фонди підприємства, їх структура, джерела надходження.
18. Показники економічної ефективності використання оборотних фондів.
19. Інвестиції, їх види.
20. Джерела інвестування на підприємстві.
21. Показники ефективності використання капіталовкладень.
22. Загальна характеристика інноваційних процесів, НТП.
23. Інтенсифікація виробництва, показники рівня інтенсивності.
24. Розміщення і спеціалізація виробництва.
25. Концентрація і кооперація підприємств.
26. Поняття відтворення. Типи відтворення. Показники, що характеризують розширене відтворення.
27. Суть витрат і собівартості продукції.
28. Види і структура собівартості.
29. Класифікація витрат за економічними елементами та калькуляційними статтями собівартості продукції.
30. Резерви і шляхи зниження собівартості продукції аграрних підприємств.
31. Структура ціни, види цін.
32. Складові ціни. Функції ціни.
33. Принципи і методи ціноутворення. Ціновий паритет.
34. Поняття ефекту та ефективності виробництва.
35. Прибуток підприємства та його види.
36. Формування і використання прибутку на підприємстві.
37. Рентабельність та методика її обчислення. Показники рентабельності.
38. Поняття «загальний прибуток, чистий прибуток».
39. Зміст планування. Принципи і методи планування.
40. Загальна характеристика інноваційних процесів, НТП.
41. Товарність продукції та канали реалізації продукції.
42. Валова продукція, її складові. Конкурентоспроможність.
43. Якість продукції. Методи оцінювання.
44. Інфраструктура: види інфраструктури, їх функції.
45. Антикризова діяльність підприємства.

8. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Економіка підприємства» у навчальному процесі застосовуються такі методи навчання: розповідь, бесіда, лекція, пояснення, демонстрація, ілюстрація, самостійне виконання практичних завдань, розв'язування задач.

9. Контроль результатів навчання

9.1. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання здобувачів освіти з дисципліни є:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- модульні контрольні роботи у формі тестування;
- презентація дослідження торгових марок;
- студентські презентації та вступи на семінарських заняттях;
- контрольна робота;
- екзамен.

Зміст курсу дисципліни «Економіка підприємства» поділений на 3 змістових модуля. Кожний модуль включає в себе лекції, практичні заняття та самостійну роботу студентів і завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

Після завершення відповідного змістового модуля проводяться *модульні контрольні роботи (МК)*. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу, в т.ч. матеріал самостійно, виконали практичні (лабораторні, графічні, розрахункові) роботи, відпрацювали практичні заняття.

Рейтингову кількість балів студента формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі тестування, та середній рейтинг виконання практичних (лабораторні, графічні, розрахункові) робіт і відпрацювання семінарських занять.

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі, тестові завдання обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Студент, який не виконав вимоги щодо самостійної роботи чи будь якого іншого виду навчальної діяльності, не допускається до складання МК і даний модуль йому не зараховується.

Семестрові бали (семестровий рейтинг) студент отримує як середнє арифметичне балів змістових модулів з усіх тем трьох змістових модулів.

Оцінка навчальної успішності студентів здійснюється під час семестрового оцінювання у формі екзамену, який передбачає виконання теоретичних завдань та вирішення практичного завдання.

9.2. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи, контрольної роботи, усних і письмових відповідей на питання, виконання практичних (лабораторних занять), від 0 до 50 балів:

- глибоке, теоретично обґрунтоване розкриття питання; розрахунки, зроблені без помилок, проведено повний аналіз, відображена власна позиція – **48-50 балів**;
- обґрунтоване розкриття питання чи/та розрахунки, зроблені з незначними неточностями, які істотно не впливають на правильність відповіді – **45-47 балів**;
- відповідь не дає повного розкриття питання, не проведено повний аналіз результатів розрахунків, немає власної позиції – **42-44 балів**;
- неповне розкриття питання, доведені до завершення розрахунки але не зроблено їх аналіз; загалом наявні достатні знання – **38-41 балів**;
- питання розкрито фрагментарно, наявні помилки під час викладу чи/та помилки під час проведення розрахунків – **34-37 балів**;
- відповідь неповна, наявні суттєві помилки при викладі та проведенні розрахунків – **30-33 балів**;

- відповідь має значні помилки елементарного рівня – **1-30 бали**;
- відсутність відповіді на питання – **0 балів**.

9.3. Оцінювання за формами контролю

	Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Заліковий модуль 5	Разом
%	20	20	20	20	20	100
Мінімум	0	0	0	0	0	0
Максимум	50	50	50	50	50	50

9.4. Шкала оцінювання

Відсоток правильних відповідей	Рейтинг за п'ятидесятибальною шкалою	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Запис у заліковій книжці студента та відомості	Оцінка за дванадцятибальною шкалою
97-100	49-50	5	відмінно	12
93-96	47-48	5	відмінно	11
90-92	45-46	5	відмінно	10
85-89	43-44	4	добре	9
80-84	40,41,42	4	добре	8
75-79	38,39	4	добре	7
69-74	35,36,37	3	задовільно	6
65-68	33-34	3	задовільно	5
60-64	30,31,32	3	задовільно	4
менше 60	0-29	2	незадовільно	2

10. Методичне забезпечення

1. Витяг з навчального плану
2. Програма навчальної дисципліни
3. Плани занять
4. Конспект лекцій з дисципліни
5. Інструкційно-методичні матеріали до практичних занять
6. Інструкційно-методичні матеріали до самостійної роботи
7. Завдання на комплексну контрольну роботу
8. Питання до заліків з модулів
9. Питання до заліку
10. Залікові білети
11. Роздавальний матеріал
12. Презентації до тем

11. Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 (зі змінами і доповненнями)
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 (зі змінами і доповненнями)
3. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. / В.Г. Андрійчук – К. : 2003. – 512 с.
4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. / І.М.Бойчик. – К : 2007. - 528с.
5. Дусановський С.Л. Економіка підприємств АПК : Навч. посібник. / С.Л. Дусановський. - Тернопіль: 2008. - 257 с.
6. Петрович Й.М. Економіка підприємства: підручник / Й.М.Петрович, А.Ф. Кіт ; за заг.ред. Й.М. Петровича. Львів: 2007. - 580 с.
- 7.Планування та організація діяльності аграрного підприємства : посібник / А.І. Батіг, О.С. Бензелюк, Г.Я. Віннічук та ін. – К. : Аграрна освіта, 2013. – 425 с.
8. Рижмань Д.І. Економіка підприємства: навч. посібник / Рижмань Д.І., Криворучко Г.Я. – К. :Аграрна освіта, 2016. – 531 с.
9. Руснак П.П. Економіка сільського господарства / П.П. Руснак, В.В. Жабка. - К. : Урожай, 1998. – 320 с.
10. Сідун В.А., Економіка підприємства: навч. посібник / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. – К. : 2013. - 436 с.
- 11.Шваб Л.І. Економіка підприємства / Л.І. Шваб. - К. : 2014. – 568 с.
- 12.Економіка підприємства : підручник / С.Ф. Покропивний, М.Г. Грещак, В.М. Колот та ін. ; за ред. С.Ф. Покропивного ; – К. : КНЕУ, 2007. – 528 с.
- 13.Економіка сільського господарства : навч.посібник / В.К. Збарський, В.І. Мацибора, А.А. Чалий та ін. ; – К. : Каравелла, 2010. – 264 с.
- 14.Економіка сільського господарства : навч.посібник / В.К. Збарський, В.І. Мацибора, А.А. Чалий та ін. ; – К. : Каравелла, 2011. – 238 с.

12. Інформаційні ресурси

- 1.Верховна Рада України <https://www.rada.gov.ua/>
- 3.Кабінет міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/ua>
- 4.Законодавство України <https://zakon.rada.gov.ua>
- 5.Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України <http://www.me.gov.ua>
- 6.Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів <http://www.consumer.gov.ua>
- 7.Український бізнес-портал <https://ukrbiz.info/ua/>
- 8.Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 9.Державна фіскальна служба України <http://sfs.gov.ua/>
- 10.Рахункова палата України <https://rp.gov.ua>